

BILTEN

broj 7
15.07.2014.

Tiraž: 300 primeraka

SADRŽAJ

Konkurs o uslovima i načinu korišćenja podsticaja za unapređenje ekonomskih aktivnosti na selu kroz podršku nepoljoprivrednim aktivnostima, mr Anka Kačarević.....	3
Tržište poljoprivrednih proizvoda u Evropskoj Uniji, mr Mladen Pavlović.....	4
Simptomi nedostatka biogenih elemenata i metodika njihovog određivanja, mr Dejan Marinković.....	4
Bela i siva trulež suncokreta, Eleonora Onć Jovanović, dipl. inž.....	6
Ishrana krmača u različitim fazama proizvodnje, Dragoljub Krajnović, dipl. inž.....	7
Stips.....	9

KONKURS O USLOVIMA I NAČINU KORIŠĆENJA PODSTICAJA ZA UNAPREĐENJE EKONOMSKIH AKTIVNOSTI NA SELU KROZ PODRŠKU NEPOLJOPRIVREDNIM AKTIVNOSTIMA

Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine – Uprava za agrarna plaćanja raspisala je Konkurs o uslovima i načinu korišćenja podsticaja za unapređenje ekonomskih aktivnosti na selu kroz podršku nepoljoprivrednim aktivnostima.

Pravo na korišćenje podsticaja po osnovu ovog Konkursa imaju:

1. fizičko lice-nosilac komercijalnog porodičnog poljoprivrednog gazdinstva
2. preduzetnik
3. pravno lice

Raspisanim Konkursom raspodeljuju se podsticaji za unapređenje ruralne ekonomije za investicije koje se sprovode s ciljem unapređenja kvaliteta života u ruralnim područjima, i to kroz:

1. program za podršku investicijama za izgradnju, dogradnju i adaptaciju objekata i nabavku opreme, a radi pružanja ugostiteljskih usluga u domaćoj radinosti ili seoskom turističkom domaćinstvu sa sledećim vrstama podsticaja:

1.1. izgradnja objekata po ugledu na autentične seoske kuće, odnosno salaše ili vajate, uz očuvanje narodnog graditeljstva i tradicionalne arhitekture, a radi pružanja ugostiteljskih usluga u domaćoj radinosti ili seoskom turističkom domaćinstvu;

1.2. izgradnja, dogradnja i adaptacija kupatila i uvođenje sistema centralnog grejanja i slično, odnosno privođenje nameni objekata po ugledu na autentične seoske kuće, odnosno salaše i vajate uz očuvanje narodnog graditeljstva i tradicionalne arhitekture, a radi pružanja ugostiteljskih usluga u domaćoj radinosti ili seoskom turističkom domaćinstvu

1.3. restauracija autentičnih objekata na selu – vodenica, valjarica (objekata za izvlačenje vlakana, odnosno sukna) i vinskih podruma koji su u funkciji seoskog turizma;

1.4. poboljšanje pratećih sadržaja u oblasti rekreacije, parternog uređenja dvorišta i nabavke dvorišnog mobilijara radi unapređenja ponude i pružanja ugostiteljskih usluga u domaćoj radinosti ili seoskom turističkom domaćinstvu;

1.5. opremanje prostorija za pružanje usluga ishrane koje su u funkciji seoskog turizma; i

2. program za podršku investicijama za nabavku opreme za bavljenje tradicionalnim zanatima koji su sertifikovani u skladu sa podzakonskim aktom kojim se uređuju poslovi koji se smatraju starim i umetničkim zanatima, odnosno poslovi domaće radinosti sa sledećim vrstama podsticaja:

2.1. nabavka opreme radi obavljanja starih i umetničkih zanata, odnosno poslova domaće radinosti koji su sertifikovani u skladu sa posebnim propisom.

Rok za podnošenje prijave na Konkurs je 15.11.2014. godine. Podnošenje Konkursne prijave za dodelu podsticaja sa neophodnom dokumentacijom obavlja se slanjem konkursne dokumentacije putem pošte, preporučenim pismom, na adresu: Uprava za agrarna plaćanja, Hajduk Veljkova 4-6, 15000 Šabac.

Više informacija o konkursu: <http://www.mpzss.gov.rs/vest>

Mr Anka Kačarević

TRŽIŠTE POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA U EVROPSKOJ UNIJI

Odluku o tome šta se isplati, odnosno ne isplati, proizvoditi na tržištu EU-a ne donose zajedničke institucije, kao niti pojedine države članice. Premda u prošlosti nije bilo uvek tako, danas se sa velikom sigurnošću može utvrditi da će ocenu isplativosti buduće proizvodnje evropskih poljoprivrednika donositi u prvom redu tržište, odnosno potrošači. Zbog specifičnosti ove proizvodnje i uloge poljoprivrede i nadalje se očekuje važna uloga države. No, ona će u prvom redu biti podupirač u smislu stvaranja okvira u kojem će se otvarati prostor za održivu poljoprivredu u pogledu zahteva tržišta, brige o okolini i očekivanja koja će postavljati šira zajednica.

U tom je smislu važno razumeti da je odluka o izboru proizvodnje pre svih na samom proizvođaču. On je taj koji mora planirati proizvodnju s obzirom na situaciju na tržištu i potražnju za nekim određenim proizvodom, odnosno s obzirom na svoju mogućnost da ponudi tržištu traženi proizvod po odgovarajućem kvalitetu i ceni. Sve relevantne prognoze i studije pokazuju da se male zemlje kao što je Srbija najbolje mogu uklopiti na evropsko tržište posebnom ekskluzivnošću poljoprivredno - prehrambenih proizvoda, vrhunskim kvalitetom proizvoda s ugrađenom dodatnom vrednošću, organskim proizvodima i raznovrsnošću prepoznatljive ponude proizvoda i usluga poljoprivrednih gazdinstava.

Trajna komparativna prednost našim poljoprivrednicima osigurana je mogućnostima koje će i nadalje stvarati rastuće značenje turizma u Srbiji. Presudno će pri tome biti jače međusobno povezivanje, kao i povezivanje s ostalim granama, kao i veća inovativnost i znanje o tome kako najuspešnije odgovoriti rastućim zahtevima tržišta i potrošača.

mr Mladen Pavlović

SIMPTOMI NEDOSTATKA BIOGENIH ELEMENATA

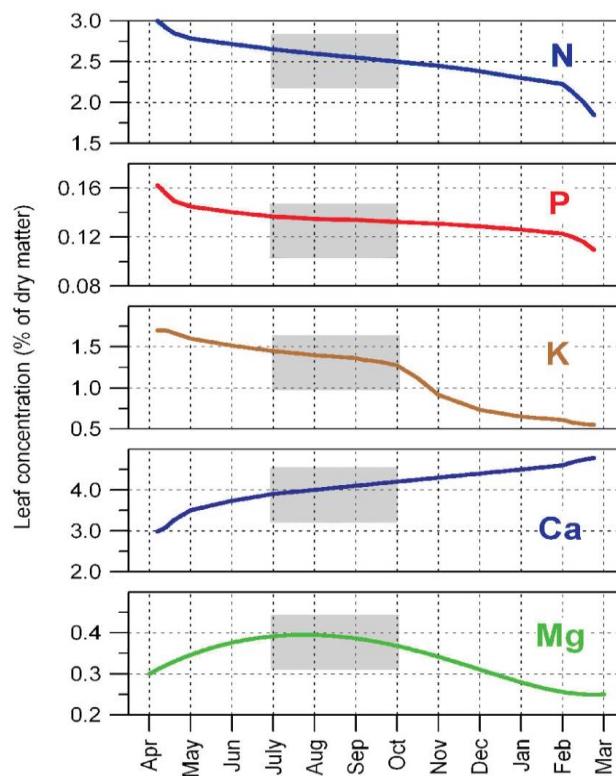
I METODIKA NJIHOVOG ODREĐIVANJA

Folijarna analiza dosta verno odražava stanje ishranjenosti voćke i omogućava da se uoče nepravilnosti u mineralnoj ishrani. S obzirom da između sadržaja pojedinih biogenih elemenata u listu i prinosa postoji uska zavisnost, folijarna analiza našla je široku primenu u određivanju normi đubriva u intenzivnoj voćarskoj proizvodnji. Izrađeni su tzv. standardi

optimalnog sadržaja pojedinih elemenata u listu. Shodno dobijenim rezultatima analize lišća treba korigovati norme đubriva putem povećanja ili smanjenja količine pojedinih elemenata u ishrani.

Folijarna analiza je posebno dobar pokazatelj kondicionog stanja voćnjaka u plodonošenju, dok kod mladih voćaka (koje još nisu stupile u pun rod) ona nije pouzdana-tamo je sadržaj biogenih elemenata u listu znatno veći nego kod rodni stabala. Zato je u mladim voćnjacima vegetativna snaga rasta mnogo bolji pokazatelj stepena ishranjenosti biogenim elementima.

Za folijarnu analizu treba uzimati listove (uzorak veličine 80-100 listova sakupljenih sa P=3-5 ha) sa stabala umereno opterećenih rodnom i srednje razvijenih lastara nakon prestanka intenzivnog rasta mladara (početak diferencijacije pupoljaka je jul, avgust mesec, kada listovi imaju prosečan nivo biogenih elemenata u vegetaciji - **Sl. 1.**) i za svaku kombinaciju sorta/podloga/gustina sadnje.

Sl. 1. Kretanje nivoa biogenih elemenata (% suve materije) u lišću tokom godine

Folijarna analiza najpre je primenjena u SAD a danas se sve više koristi u voćarski razvijenim zemljama EU. Primenjuje se svake 3. godine folijarna analiza makroelemenata u cilju određivanja normi đubrenja za redovnu rodnost. Ukoliko se jave simptomi deficita i na plodovima, listu i vegetativnom prirastu-radi se i folijarna analiza mikroelemenata Sl. 2.)

Sl. 2. Opseg granišnih vrednosti makro i mikroelemenata u listovima voćaka

Vrsta voćaka	Sadržaj makroelemenata (%)				
	N	P	K	Mg	Ca
Jabuka	1,8-2,6	0,12-0,22	1,2-1,8	0,24-0,40	1,0-1,5
Kruška	1,9-3,0	0,10-0,15	1,2-1,5	0,30-0,50	1,5-3,5
Breskva	2,6-3,3	0,15-0,30	2,1-3,0	0,44-0,54	1,9-2,6
Šljiva	1,8-2,1	0,14-0,25	1,5-2,5	0,18-0,40	2,0-4,0
Trešnja/višnja	2,3-3,2	0,23-0,32	1,2-1,9	0,49-0,74	1,6-2,6
Orah	2,5-3,2	0,12-0,30	1,2-3,0	0,30-1,00	1,25-2,5
Leska	1,2-2,6	0,10-0,22	0,5-1,4	0,18-0,34	0,6-1,4
Jagoda	2,3-2,9	0,18-0,24	1,1-1,7	0,28-0,34	1,25-1,48

Vrsta voćaka	Sadržaj mikroelemenata (µg/g)					
	Fe	B	Zn	Cu	Mo	Mn
Jabuka	40-500	20-60	15-200	5-12	0,1-0,2	25-150
Kruška	100-150	20-50	25-50	7-15	0,7-1,5	20-170
Breskva	124-152	28-43	17-30	7-12	0,5-1,0	200-300
Šljiva	-	33-50	25-50	7-10	0,7-1,0	50-150
Trešnja/višnja	119-203	38-54	20-50	8-28	0,5-1,0	20-300
Orah	-	35-300	20-200	4-20	0,7-1,0	25-270
Leska	236-500	20-50	8-11	8-11	0,7-1,0	25-270
Jagoda	70-80	111-170	58-73	6,2-7,0	-	-

Mr Dejan Marinković

BELA I SIVA TRULEŽ SUNCOKRETA

Bela trulež suncokreta (*Sclerotinia sclerotiorum*) Bijela trulež je oboljenje suncokreta rašireno u svim rejonima gajenja ove biljke. U vlažnim godinama nisu rijetke zaraze od 15-20, pa i 50 %. Ovaj patogen je polifagni parazit.

Napada sve organe suncokreta u svim fenofazama njegovog razvoja. U zavisnosti od fenofaze razvoja suncokreta u kojoj je biljka napadnuta, razlikuje se nekoliko oblika bele truleži. **Zaraženo seme odnosno kljanici** brzo propadaju. Na zaraženom semenu pojavljuje se bela micelija, a kod mladih biljaka nastaju vlažna trulež i nekroza tkiva. Prvi simptomi bolesti se ispoljavaju u vidu gubljenja turgora listova. Bolest počinje od prizemnog dela stable. Na obolelim delovima biljaka dolazi odumiranja tkiva i ono dobija mrko-braon boju. U vlažnim uslovima, formira se gusta bela navlaka od micelije. Bolest redovno prstenasto zahvata stablo a biljka veoma brzo vene i ugine. Pred kraj vegetacije gljiva obrazuje tamnomrke sklerocije u okviru zaraženih dijelova biljaka. **Stabljicna forma** bele truleži se javlja u vreme porasta biljaka. Zaraza se ostvaruje preko lisne drške na mestima gde su list ili lisna drška bili oštećeni. Zaraženi delovi dobijaju svetlomrku boju i na njima, se u vlažnim uslovima, formiraju beličasta gusta micelija i crne sklerocije parazita. Usled razaranja tkiva, dolazi do lomjenja stabla na mestu zaraze. **Bela trulež glavica** se javlja krajem cvetanja i nalivanja zrna. Na donjoj strani glavice nastaju mrke, ugnute pege, čiji se obim brzo povećava. Zaraženo tkivo u okviru pega se razmekšava i počinje da truli. Sklerocije predstavljaju osnovni izvor inokuluma, koji se uglavnom održava u zemljištu. U znatno manjoj meri sklerocije se prenose i semenom. Sklerocije mogu da sačuvaju vitalnost u zemljištu 3-7 godina.

Mere zaštite: Kvalitetna dorada i dezinfekcija semena, obavezna primena dugoročnog plodoreda

Siva trulež suncokreta (*Botrytis sp.*) se javlja u skoro svim područjima proizvodnje suncokreta. Međutim, veće štete pričinjava samo u umerenim i vlažnim područjima

Može se javiti na suncokretu od klijanja semena do žetve. Zaraženo seme, u uslovima prohodnog i vlažnog vremena, truli i propada. Pojava guste, sive navlake na semenu i klijanjima predstavlja važan dijagnostički znak ove bolesti. Oboljenje može da se javlja i na stablu, zati na listu i na lisnim drškama suncokreta. Zaraženi delovi dobijaju svetlomrku boju sa sivkastom praškastom navlakom od konidiofora i konidija gljive. **Simptomi sive truleži se najcesće javljaju na glavicama suncokreta.** Prvi simptomi oboljenja uočavaju se sa donje strane glavice gde nastaju svetlo-mrke udubljene pege, koje se postepeno povećavaju, zahvatajući veće površine tkiva. Simptomi se zatim razvijaju na semenu i glavici. U usolvima visoke vlažnosti vazduha na svim zaraženim tkivima se obrazuje karakteristična praškasta siva navlaka od parazita u kojoj se, ponekad formiraju skerocije gljive. Optimalna tem. Za klijanje konidija je između i 17 i 27 °C. Sklerocija se obrazuju pri nižim temperaturama (4- 13 °C). Mere zaštite: Obzirom da je fakultativni parazit, Inokulum u zemljištu se može smanjiti višegodišnjim plodoredom, suzbijanjem korova, uništavanjem zaraženih biljnih ostataka (zaoravanjem ili spaljivanjem), i slično. Fojijarna primena fungicida (botriticida) na bazi vinklozolina, prosimidona, iprodiona i sličnih u vreme suncokreta, takođe može da smanji zarazu. Ova mera se naročito preporučuje kod semenske proizvodnje suncokreta.

Primena fungicida:

mr Eleonora Onć Jovanović

ISHRANA KRMAČA U RAZLIČITIM FAZAMA PROIZVODNJE

Osnovni ciljevi koji se žele postići u ishrani krmača jesu što niži troškovi proizvodnje, uz dobijanje što većeg broja prasadi po leglu, kao i što većeg broja legala godišnje. Na plpdnost krmača utiču: ishrana, uslovi držanja, zdravstveno stanje, kvalitet nerastova, vreme osemenjavanja, starost krmača i dr. U ishrani krmača razlikuju se tri faze: faza suprasnosti, dojenja i oplodnje.

Ishrana suprasnih krmača

Osnovna karakteristika ishrane suprasnih krmača jeste ravnomerna ishrana tokom celog perioda graviditeta, sa pvećanim potrebama u zadnjoj trećini suprasnosti. Period suprasnosti karakteriše se malom potrebom u hranljivim materijama i njihovom visokom efikasnošću iskorišćavanja. U ovom periodu vrši se i obnavljanje telesnih rezervi za narednu laktaciju. Karakteristično je da i u slučajevima deficitarne ishrane u pojedinim hranljivim sastojcima, krmače mogu da nadoknade manjak pojedinih hranljivih sastojaka na račun telesnih rezervi.

Potrebe suprasnih krmača se mogu podeliti na:

- potrebe za održavanje osnovnih životnih funkcija (uzdržne potrebe);
- potrebe fetusa;
- potrebe za porast mladih krmača i stvaranje rezervi hranljivih materija;
- potrebe za pripremu mlečne žlezde

U zimskoj ishrani suprasnih krmača dominiraju žita, pre svega kukuruz. Ova hraniva obezbeđuju uglavnom energiju, pa se u cilju podmirivanja potreba u proteinima koriste uljane sačme i hraniva animalnog porekla. Uljane sačme su u smešama zastupljene sa 5-6% a hraniva

animalnog porekla 2-4%. Ukoliko u obroku nema mekinja ili stočnog brašna, lucerkino brašno se uključuje i do 10%, inače treba da ga bude maksimalno 5% u smešama. Mineralna hraniva uključuju se 2-3%, a mineralno-vitaminski premiksi sa 1%. Mekinje se mogu davati u količini do 15%, a repini rezanci sa 4%. U zimskoj ishrani može se davati i lucerkina silaža do 10 kg i korenasto-krtolasta hraniva do 6 kg.

Letnja ishrana može da se bazira na zelenoj hrani, pre svega lucerki. Lucerkom se mogu zadovoljiti potrebe ishrane do 50%, dok se ostatak zadovoljava iz koncentrovane hrane. Krmače se u toku leta mogu držati i na paši, odakle podmiruju i do 40% svojih potreba. Boravak na paši deluje jako povoljno na celokupno zdravstveno stanje krmača, kao i na buduće potomstvo.

Ishrana suprasnih krmača obavlja se dvokratno, a voda treba da bude obezbeđena po volji. U cilju izbegavanja mastitisa, nekoliko dana pred prašenje preporučuje se smanjenje obroka. Na dan prašenja krmačama ne treba davati hranu ili im treba davati samo mlak napoj od mekinja, koji takođe dobijaju i dan nakon prešenja. Ishrana se normalizuje nakon 5-7 dana.

Ishrana krmača u laktaciji

Potrebe krmača u laktaciji znatno su veće u odnosu na potrebe suprasnih grla. Na mlečnost krmače najveći uticaj ima energetska vrednost obroka, zatim količina proteina, a u najmanjoj meri količina drugih hranljivih materija. Maksimalna mlečnost krmače (oko 8 kg) postiže se u 3. i 4. nedelji nakon prašenja.

Laktacija je deo proizvodnog perioda u kome su izuzetno visoke potrebe u hranljivim materijama. Ove potrebe se često u određenom obimu zadovoljavaju mobilisanjem telesnih rezervi, slično kao i kod ostalih domaćih životinja. Sindrom „mršavih“ krmača prvopraskinja javlja se zbog neneviknutosti da konzumiraju velike količine hrane u prvoj laktaciji, ali i zbog malih telesnih rezervi u organizmu koji se razvija. Veća konzumacija hrane i veći porast telesne mase u periodu suprasnosti dovode takođe do smanjenja konzumacije u laktaciji i većeg gubitka telesnih rezervi.

Krmače u laktaciji jedu manje ako su hranjena po volji tokom suprasnosti. Veća mlečnost je najčešće praćena većim apetitom. Apetit do punog hranjenja se obično formira za prvih pet dana laktacije. Krmače koje doje 10 i više prasadi trebalo bi hraniti po volji, jer za njih ne postoji opasnost od tovljenja. Za krmače sa manjim leglom neophodna je obročna ishrana.

Lučenje mleka zahteva odgovarajuću količinu proteina u obroku, pa je neophodno povećati učešće proteinskih hraniva biljnog ili životinjskog porekla.

Dragoljub Krajnović, dipl.ing.

Pregled cena (RSD) sa zelene, kvantaške i stočne pijace u Beogradu
za period 07.-14.07.2014. godine

Povrće			Voće			Pijačna cena stoke	
Proizvod	Kvantaš	Zelena	Proizvod	Kvantaš	Zelena	Proizvod	Živa vaga
	din/kg	din/kg		din/kg	din/kg		din/kg
Krastavac salatni	60	100	Grožđe belo	300	500	Tovljenici (80-120 kg)	170
Šargarepa	35	80	Grožđe crno	300	500	Bikovi (≥500 kg, HF rasa)	215
Spanać	150	200	Limun	180	250	Bikovi (≥500 kg, SM rasa)	225
Zelena salata (komad)	32	50	Jabuka Ajdared	60	100	Stočna hrana	
Kupus	30	60	Jabuka Zlatni delišes	90	100	Stočni ječam (džak 50 kg)	21
Krompir	45	80	Jabuka Greni smit	90	100	Lucerka seno u balama (cena po kg)	18
Paradajz	90	130	Lešnik očišćen	1000	1200	Kukuruz-džak 50 kg (okrunjen, prirodno sušen)	18
Crni Luk	35	80	Kruška	200	200	Pšenica (džak 50 kg)	21
Paprika šilja	80	130				Stočni ječam (džak 50 kg)	21
						Stočno brašno (džak 33 kg)	17